

BACHELOROPPGAVE

Lavinntekt og sosioøkonomisk status: betydning for skoleprestasjoner.

Low-income and socioeconomic status: importance for school performance.

Kandidatnummer: 211

Bachelor i sosial arbeid

Fakultet for helse- og sosialvitenskap/Institutt for velferd og deltaking

Antall ord: 7992

19.05.2021

Abstract

Child poverty has been a growing issue in Norway for the last ten to fifteen years, and is often addressed as a problem that interferes with the idea of equality of opportunity for all children. In today's knowledge based society education is emphasized as the most important factor securing self-sufficiency and preventing social exclusion in Norway. Therefore school can be seen as the most important institution for equalizing the future effects of differences in children's social background. In my study I ask what importance growing up in low-income families or parents socioeconomic status has for school achievements in Norway. I used literature study as my method, and has focused on quantitative research that show the statistical relationship between low-income families, socioeconomic status and children's school results. My main discoveries show that parental income on its own almost is of no importance, while parents education and accumulation of problems in the family is of most importance for children's school results.

Innholdsfortegnelse

1.0 INNLEDNING	4
1.1 BAKGRUNN	4
1.2 FORFORSTÅELSE.....	4
1.3 PROBLEMSTILLING.....	5
1.4 OPPGAVENS VIDERE OPPBYGNING	6
1.5 TEORI.....	6
1.5.1 Definisjoner av fattigdom.....	6
1.5.2 Sosioøkonomisk status	7
1.5.3 Velferdsstaten Norge og like muligheter	7
1.5.4 Kunnskapssamfunnet, utdanning og sosial mobilitet.....	8
1.5.5 Kognitive egenskaper og skoleprestasjoner.....	8
1.5.6 Skoleprestasjoner og betydning for dropout.....	9
1.5.7 Sosial arv, sosiale klasser og sosial mobilitet	9
2.0 METODE	10
2.1 LITTERATURSTUDIE.....	11
2.1.1 Inklusjons og eksklusjonskriterier.....	11
2.1.2 Søkeprosess	12
2.2 KILDEKRITIKK	13
2.2.1 Kritisk vurdering av artiklene	13
2.2.2 Forfatterens fagbakgrunn.....	16
2.1.3 Utvalgets betydning for oppgaven.....	16
3.0 RESULTAT: TEMA OG ANALYSE	17
3.1 BETYDNINGEN AV FORELDRENES INNTEKT PÅ SKOLEPRESTASJONER.....	17
3.2 BETYDNING AV FORELDRENES UTDANNING PÅ SKOLEPRESTASJONER.....	19
3.3 BETYDNINGEN AV ANDRE FORHOLD I FAMILIEN OG MORS ROLLE	20
4.0 DRØFTING	21
4.1 FORELDRENES INNTEKT	21
4.2 FORELDRENES UTDANNING	22
4.3 FORHOLD I FAMILIEN OG MORSROLLEN	24
4.4 VELFERDSSTATEN OG SKOLEPRESTASJONER.....	25
5.0 AVSLUTNING	25
6.0 LITTERATURLISTE	27
VEDLEGG 1 SØKEPROSESSEN	30
VEDLEGG 2 SKJEMA FOR KILDEKRITIKK	32

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn

De siste 10-15 årene har barnefattigdommen i Norge vært jevnt økende og i 2019 var det 115 000 barn som tilhørte en husholdning i lavinntektsgruppen, dette utgjorde 11,7 prosent av alle barn i Norge i 2019 (Epland & Normann, 2021). De siste fire regjeringene har alle hatt fokus på bekjempelse av fattigdom (Fløtten & Nielsen, 2020, s. 91), og både regjeringen og kommuner over hele Norge har de siste årene arbeidet med og utgitt nasjonale og lokale strategier mot barnefattigdom.

Barnefattigdom, eller barn i lavinntektsfamilier, er altså et tema som har fått stort politisk fokus over mange år, men likevel et problem som fortsetter å vokse.

Gjennom studietiden har vi fått innblikk i hvordan oppvekst i relativ fattigdom i Norge kan påvirke barn og unge på kort og lang sikt, som følge av både materialistiske mangler og sosial bakgrunn. Høye krav til utdanning og teoretiske ferdigheter er det som kjennetegner kunnskapssamfunnet i Norge i dag, hvorav utdanning blir trukket frem som den viktigste faktoren for å motvirke sosial eksklusjon (Frønes & Strømme, 2014, s. 25-26). Jeg er dermed nysgjerrig på hvilken innvirkning oppvekst i fattigdom kan ha for skolerresultater, utdanning og fremtidige livssjanser. Som fremtidig sosialarbeider i barnevernstjeneste, rusomsorg, på skoler, i NAV og annet, vil jeg måtte forholde meg til barn i lavinntekt i større eller mindre grad. Kunnskap om hvilke levekårsforskjeller barnefattigdom skaper og hvordan dette kan påvirke deres levekår også i fremtiden vil være viktig i arbeid med denne gruppen for å kunne forstå helheten i deres problematikk og tilby riktig hjelp og tiltak. Det ligger også en sosialpolitisk urettferdighet i forskjeller i livssjanser basert på sosioøkonomisk bakgrunn, som gjør seg gjeldene i sosionomens mandat å bringe oppmerksomhet til sosialpolitiske problemer i samfunnet og engasjere meg i politiske prosesser (Askeland, 2015, s.296).

1.2 Forforståelse

Min interesse for konsekvensene av barnefattigdom begynte da vi på studiet ble introdusert for temaet og jeg tenkte tilbake på de to årene jeg nettopp hadde tilbrakt som ansatt på fulltid i en barnehage i Oslo. I barnehagen så jeg forskjeller i

foreldrenes overskudd, innholdet i matpakker, barnas interesser, sosial omgang med andre barn, fritidsaktiviteter og mer, men jeg tenkte lite over de sosioøkonomiske forskjellene til familiene i barnehagen og hvordan dette kunne påvirke dem både da og i fremtiden. Under studietiden ble vi derimot introdusert for kunnskap om barnefattigdom i Norge og virkningene av det, som fikk meg til å se disse små forskjellene som betydningsfulle.

Min oppfatning er at det i samfunnet finnes strukturelle forskjeller som påvirker barns levekår og at ikke alle barn har like fremtidsmuligheter uansett bakgrunn. Men at barn fra lavinntektsfamilier har flere levekårsulemper som gjør det vanskelig å lykkes på samme måte som barn fra ressurssterke familier. Det kan også tenkes at andre faktorer enn økonomiske vansker i seg selv er årsak til forskjeller i levekår og livssjanser hos barn fra lavinntektsfamilier, eller at levekår under oppveksten ikke er direkte bestemmende for fremtiden. Det er jo tross alt barn som klarer seg mot alle odds, og barn som kommer fra gode kår men som havner utenfor samfunnet.

1.3 Problemstilling

Jeg begynte mitt utgangspunkt med et fokus på lavinntekt og livssjanser, og en forståelse av at utdanning er grunnleggende for livssjanser. Da utdanning anses som den viktigste nøkkelen for å motvirke fremtidig marginalisering og sosial eksklusjon i kunnskapssamfunnet (Frønes & Strømme, 2014, s. 22). Videre ønsket jeg å også åpne for sosioøkonomisk status, da skolegang ikke bare kan tenkes å avhenge av de økonomiske ressursene man har tilgang til, men også de sosiale og kulturelle. I min oppgave ønsker jeg i hovedsak å undersøke betydningen av foreldrenes inntekt, som ofte uttrykkes gjennom sosioøkonomisk status, opp mot barns skoleprestasjoner. Min problemstilling lyder dermed som følger:

Hvilken betydning har oppvekst i lavinntekt og foreldres sosioøkonomiske status for barns skoleprestasjoner i Norge?

Jeg er ut fra min problemstilling ute etter litteratur som gir en statistisk oversikt over sammenheng mellom lavinntekt eller sosioøkonomisk status og barn og unges skoleprestasjoner i Norge i nyere tid. Jeg ønsker heller ikke å fokusere på enkelte

gruppen innad i lavinntekt, og litteratur som fokuserer på etnisk bakgrunn er dermed ekskludert.

1.4 Oppgavens videre oppbygning

Jeg vil først presentere teorien som setter rammene for min undersøkelse og oppgave. Deretter vil jeg gjøre rede for valg av metode jeg har brukt i min undersøkelse, hvor jeg presenterer søkeprosess, valg av litteratur og kildekritikk. Videre presenterer jeg en analyse av min funn, inndelt etter tre tema; inntekt, utdanning og andre forhold i familien. Med utgangspunkt i disse temaene, teori og mine funn vil jeg deretter presentere min drøfting. Til slutt vil jeg oppsummerer mine hovedfunn i en avslutning.

1.5 Teori

1.5.1 Definisjoner av fattigdom

I første omgang knytter man begrepet fattigdom til mangelen på absolutte nødvendigheter for fysisk overlevelse som mat, klær og tak over hodet, det vi omtaler som absolutt fattigdom (Fløtten, 2009, s.17). Om man skulle tatt utgangspunkt i definisjonen for absolutt fattigdom som mål i Norge ville så godt som ingen vært fattige (Claussen, 2014, s.26), da Norge er en velferdsstat med sikkerhetsnett som sørger for at det er hvor det er lite nød og absolutt fattigdom. Men fattigdom må også ses i lys av tid og sted og i sammenheng med det generelle velferdsnivået i samfunnet (Fløtten & Nielsen, 2020, s. 92). Norge er en stat med høy levestandard som det for mange kan være vanskelig å leve opp til og som skaper betydelige forskjeller i barns levekår og livssjanser. Det er her begrepet relativ fattigdom gjør seg gjeldende. Peter Townsend definerer personer som relativt fattige om de mangler ressurser til å delta i samfunnets aktiviteter og opprettholde den levestandarden som er vanlig i dette samfunnet (Townsend, 1979, sitert i Fløtten 2009, s. 17). Det relative fattigdomsmålet definerer de som lever på under 60 prosent, noen tilfeller 50 prosent, av medianinntekten i landet som relativt fattige (Claussen, 2014, s. 28). Og barn blir dermed definert som fattig dersom familiens inntekt er lavere enn disse målene (Fløtten, 2009, s.18).

1.5.2 Sosioøkonomisk status

Sosioøkonomisk status kan sies å være et utvidet begrep av fattigdom og viser til sammenhengen mellom økonomisk-, kulturell- og sosial kapital. Økonomisk kapital handler om tilgang på materielle ressurser. Kulturell kapital referer til kompetanse som utdanning og kjennskap til kunnskapssamfunnets kulturelle koder. Sosial kapital referer til sosiale ressurser i familien og nærmiljøet, slik som ressurser i nabolag, det å kjenne de riktige personene og de riktige sosial kodene (Frønes & Strømme, 2014, s. 23-24). Samfunnsutvikling og globalisering har gjort at man ikke lengre utelukkende kan fokusere på økonomiske ressurser for å forstå ulikheten i samfunnet og reproduksjonen av den, man må også ta hensyn til sosial og kulturell kapital (Ejrnæs et al., 2019, s. 29).

Sosioøkonomisk status blir i mange sammenhenger brukt som begrep fremfor fattigdom eller lavinntekt, fordi begrepet blant annet inkluderer andre faktorer enn inntekt som kan ha betydning for skoleprestasjoner, slik som foreldres utdanning, foreldrenes sysselsetting, boforhold og familiens sosiale relasjoner. Man kan si det brukes som et samlebegrep om et utvalgt ressurser som man har en oppfatning av at følger hverandre. I min undersøkelse er dette relevant da disse faktorene kan være med å forklare hvorfor, hvorfor ikke eller hvordan inntekt har betydning for barns skoleprestasjoner.

1.5.3 Velferdsstaten Norge og like muligheter

I at Norge er en velferdsstat ligger det et offentlig og kollektivt ansvar for en høy grad av sosial trygghet og likhet i samfunnet, som sikres ved ulike former for omfordeling av ressurser i samfunnet, slik som fra rike til fattige via skatter og avgifter (Kuhnle & Kildal, 2018, s. 18-19). Det er ikke bare økonomisk politikk som er grunnleggende i Norge som velferdsstat, men også en omfattende utdannings-, helse- og boligpolitikk. Spesielt gratis utdanning og helsetjenester for barn, står i fokus når man snakker om en stat med like muligheter for alle og resultatlikhet. Familiens økonomiske situasjon skal ikke være utgangspunkt for dine muligheter til å ta utdanning eller få helsehjelp, da dette skaper store forskjeller i barns levekår. Levekår kan forstås som menneskers ressurser og muligheter til å realisere ønsker eller behov på ulike arenaer (Frønes & Strømme, 2014, s. 14).

1.5.4 Kunnskapssamfunnet, utdanning og sosial mobilitet

Kunnskapssamfunnet viser til hvordan det i dag stilles større krav til høyere utdanning og teoretiske ferdigheter om man skal få et varig og godt betalt arbeid, også i mer fysiske yrker (Frøyland & Spjelkavik, 2014, s. 22). I dagens samfunn er det altså en sterk antakelse om at utdanning er hovednøkkelen til arbeid og oppadgående sosial mobilitet. Sosial mobilitet viser til strukturelle muligheter og sosiale prosesser forbundet med det å bevege seg oppover eller nedover klassehierarkiet, og viser ofte til i hvilken grad sosiale posisjoner går i arv fra foreldre til barn. (Dahlgren & Ljunggren, 2010, s. 24-25). Tanken er at utdanning skal sikre sjanselighet for alle barn, og sosial bakgrunn ikke skal ha noe å si.

I et land som Norge hvor like muligheter verdsettes høyt kan kunnskapssamfunnets krav til utdanning ses på som et fornuftig ledd, da det skal være dine egne resultater på skolen som grovt sett avgjør hvor godt du klarer deg i samfunnet og ikke din sosiale bakgrunn. På en annen side finnes det også en forståelse av kunnskapssamfunnet som et hinder for sosial mobilitet. I denne forståelsen ligger det en oppfatning av at barn møter skolen med ulike utgangspunkt, på grunn av forskjeller i ressurser som økonomisk-, kulturell- og sosial kapital (Frønes & Strømme, s. 26). Ut fra en slik forståelse er ikke skolen lengre en institusjon som skaper sjanselighet for alle barn, men heller en arena for reproduksjon av sosiale ulikheter.

1.5.5 Kognitive egenskaper og skoleprestasjoner

Når barn jobber med skolearbeid bruker det grunnleggende kognitive ferdigheter, og dermed kan forskjeller i kognitive ferdigheter også skape forskjeller i skoleprestasjoner (Bæck, 2011, s. 420). I forståelse av barns prestasjoner på skolen er det viktig å ta i betraktning det utgangspunktet barnet har med seg inn i skolen. Noe av dette kommer jeg tilbake til når jeg går inn på hvordan sosial bakgrunn eller klassekulturer er verdsatt ulikt i skolesystemet, og dermed gir fordeler til barn fra øvre sosiale lag. Dette handler om hvordan ulike sosiokulturelle praksiser skaper forskjeller i kognitive ferdigheter og ulike måter å lære på, noe som kan bli et problem når man møter på systemer, institusjoner eller samfunn hvor det forutsettes en annen

form for læring eller kunnskap enn du selv har tilgang til (Bæck, 2011, s. 416-417). Dette er skolen et eksempel på.

Kognitive egenskaper har en betydning for skoleprestasjoner fordi den læringen som skjer i skolen er knyttet til andre abstrakte kunnskaper enn personlige erfaringer som er det som preger vår læring i hverdagen (Bæck, 2011, s. 417). Barns læring i hverdagen er blant annet preget av det språket, de erfaringene og den oppdragelsen den forholder seg til i hverdagen. Dette påvirker barns kognitive egenskaper hvorav noen sosiale klasser har egenskaper som er bedre tilpasset den læringen som skjer i skolen, og dermed er deres utgangspunkt for å lykkes i skolen bedre enn andre.

I min problemstilling er ikke kognitive egenskaper hos barn et direkte fokus, men noe som kan virke inn på skoleprestasjoner og kan dermed være et interessant supplement til andre mulige sammenhenger eller årsaksforklaringer koblet til lavinntekt og skoleprestasjoner.

1.5.6 Skoleprestasjoner og betydning for dropout

Det er flere faktorer som har betydning for dropout i videregående opplæring, men tidligere skoleprestasjoner i grunnskolen og elevens engasjement har vist seg å være det som har sterkest innvirkning på frafall (Markussen, 2016, s. 34).

Skoleprestasjoner og engasjement har en vekselvis påvirkning på hverandre, og kan sende barn inn i positive eller negative sirkler hvor barn identifiserer seg med skolen, engasjerer seg og oppnår resultater, eller omvendt (Markussen, 2016, s. 35-37).

Hvor godt barn evner å identifisere seg med skolen baserer seg i stor grad på deres bakgrunn hvor de har tilegnet seg en ulik forståelse av hva utdanning er og hvor verdifullt det er. Ikke alle barn møter en skole de kan identifisere seg med og engasjere seg i, noe som ofte resulterer i svake skoleprestasjoner som reproduseres og forsterkes gjennom skoleløpet (Markussen, 2016, s. 37). Å avbryte skolen er som regel ikke en spontan avgjørelse, men noe som markerer slutten på en lang prosess.

1.5.7 Sosial arv, sosiale klasser og sosial mobilitet

Bourdieu var opptatt av at kulturell- og sosial kapital arves som kulturelle koder, kunnskap og utdanning (Frønes & Strømme, 2014, s. 24). I hvor stor grad barn arver

foreldrenes sosiale posisjon har noe å si for sosial mobilitet. Høy grad av sosial arv indikerer lav sosial mobilitet, mens lav grad av sosial arv indikerer høy sosial mobilitet (Dahlgren & Ljunggren, 2010, s. 25). I dag operer vi fortsatt med en oppfatning av at barn arver foreldres sosiale posisjon ved at man både bevisst og ubevisst overfører sin kultur til barna gjennom blant annet verdier, holdninger, interesser, sosiale og kulturelle normer og ressurser.

Sosioøkonomisk status er en indikator for din klasses tilhørighet. Klasses tilhørighet er omdiskutert og har forandret seg mye over tid (Ejrnæs et al., 2019, s.29). Det er i dagens samfunn ikke tydelige klasseskiller slik det var før, men det råder fortsatt en oppfatning av at skolens koder favoriserer de høyere sosiale klassene. Teorien antyder altså at kulturen i de høyere sosiale klassene, i større grad enn lavere sosiale klasser, bygger broer over til skolesystemet (Frønes & Strømme, s. 27). I følge denne teorien vil derav barn fra høyere sosiale lag møte skolen med fordeler bare på grunn av deres sosiale bakgrunn. Mens barn fra lavere sosiale klasser, som typisk kjennetegnes ved lav inntekt, vil møte skolen med ulemper fordi de egenskapene som typisk kjennetegner lavere sosiale klasser, ofte mer praktiske, ikke er verdsatt i skolesystemet.

Det er viktig å påpeke at fattigdom bare er en av flere risikofaktorer for senere problemutvikling. Så selv om det finnes antakelser om økt risiko for utvikling av problemer koblet til oppvekst i fattigdom, er dette langt fra bekreftet. Det er heller forhold som kan indikere at det er tvert om, da det både er barn som vokser opp i langvarig fattigdom som ikke utvikler problemer, og barn som utvikler problemer selv om de ikke er fattige (Backe-Hansen, 2002, s. 40). Min problemstilling tar utgangspunkt i denne antakelsen for å undersøke hvor sterkt forholdet mellom lavinntekt og utdanninger er, da utdanning som nevnt tidligere kan oppfattes som det viktigste indikatoren på problemutvikling og fremtidig inkludering i samfunnet.

2.0 Metode

I møte med det vi vil undersøke er metode det redskapet som hjelper oss å samle inn data, det vil si den informasjonen vi trenger til undersøkelsen vår (Dalland, 2017, s. 52). Metoder stiller krav til systematisering, ærlighet og sannhet, og er nødvendig for

å få frem ny kunnskap og kunne etterprøve nye påstander (Dalland, 2017, s. 51). I valg av metode skal begrunnelsen være at nettopp den metoden egner seg best til å belyse det spørsmålet eller problemstillingen som er stilt (Dalland, 2017, s. 51).

2.1 Litteraturstudie

En litteraturstudie er en omfattende studie og tolkning som forsøker å besvare et forskningsspørsmål ved å søke etter, validere og analysere relevant litteratur med en systematisk fremgangsmåte (Aveyard, 2019, s. 2). Barnefattigdom i Norge har de siste tiårene fått større fokus både politisk og som forskningstema. Det kan dermed forventes at det finnes en god mengde forskning på dette området som jeg ønsker å få en oversikt over. Jeg velger å benytte litteraturstudie og støtter meg til kvantitativ forskning i min undersøkelse da dette er den metoden som vil kunne gi meg det mest representative svaret på min problemstilling. Litteraturstudie gir meg mulighet til å ta utgangspunkt i tidligere forskning som er gjennomført grundigere og med større bredde enn det jeg selv ville hatt mulighet til å gjennomføre av hensyn til tid og ressurser jeg selv har til rådighet.

2.1.1 Inklusjons og eksklusjonskriterier

Fagfellevurderte forskningsartikler som bygger på kvantitative undersøkelser er på toppen av mitt litteraturhierarki, etterfulgt av forskningsrapporter og fagbøker. Ut fra min problemstilling er jeg ute etter litteratur som ikke fokuserer på enkelte grupper innenfor lavinntekt, dermed litteratur som har hovedfokus på etniske forskjeller eller innvandrere ekskludert. Jeg er også ute etter statistiske sammenhenger og dermed kvantitative undersøkelser som viser faktiske tendenser i sammenhengen mellom sosioøkonomisk status og skoleprestasjoner, og ikke elevenes subjektive opplevelser av tema. Videre er kun litteratur som tar for seg forskning i Norge inkludert, da det er store forskjeller på både skole- og samfunnsstrukturer i ulike land. Både forskning fra grunnskole og videregående er inkludert. Forskning eldre enn 2010 er ekskludert da barnefattigdommen i Norge har vært jevn økende de siste 10-15 årene og dette kunne ha hatt en innvirkning på funnene.

2.1.2 Søkeprosess

Min søkeprosess begynte bredt etter litteratur som omhandlet virkningene av barnefattigdom i Norge. Mitt første søk var på Oria og inneholdte kun «barnefattigdom». Videre utvidet jeg søket til å også inneholde «OR lavinntekt AND levekår OR livssjanser». Jeg så veldig raskt at søk på norsk i Oria gav veldig begrensede treff og jeg skiftet dermed til å søke med engelske ord, som «child* OR adolescents AND poverty», noe som gav flere millioner treff selv med avgrensningene til fagfelleverderte artikler og årstall. Jeg skiftet dermed database til Scopus men med samme kombinasjon av søkeord på engelsk, noe som gav 233 treff. Når jeg begynte å gå gjennom abstraktene fant jeg ut to ting. Det første jeg fant ut var at «socioeconomic status» eller «income» var ord som gikk igjen for de artiklene som omhandlet temaet jeg skulle undersøke. Det andre jeg fant ut var at virkningene av sosioøkonomiske forskjeller er et meget bredt og komplekst tema som ikke bare er forsket på ut fra veldig spesifikke problemstillinger, men også delt inn i temaer som helse, sosial deltakelse eller fritid, og skolegang for seg selv. Jeg endret derfor søkeordene mine til «socioeconomic AND status OR income AND education* OR academic* AND performance OR succes OR grade*», avgrenset til utgitt i 2010 og nyere. Med denne kombinasjonen søkeord gjorde jeg deretter et systematisk søk i fire databaser; Oria, Scopus, SocIndex og Academic Search Elite. I Scopus kunne jeg filtrere funn etter land og valgte Norway, i SocIndex og Academic search elite og Oria kunne man kun filtrere etter språk, og jeg la dermed til «norway OR norwegian» på søkeordene i disse databasene. På Oria søkte jeg både på norsk og engelsk, i de andre databasene søkte jeg kun på engelsk. Søk i oria gav alt for mange treff til at det var overkommelig å komme gjennom og jeg så dermed bort fra søket i oria. Totalt endte jeg opp med 175 treff til sammen i scopus, socIndex og academic search elite. 34 av disse ble ekskludert som duplikater etter alle artiklene ble kjørt gjennom EndNote og Rayyan. Ut av disse 141 artiklene leste jeg 11 artikler i fulltekst hvorav ytterligere 8 artikler ble ekskludert da de benyttet kvalitativ metode, ikke var primærstudie, brukte samme datagrunnlag som andre artikler jeg vurderte som bedre til min problemstilling, eller undersøkte en annen populasjon. Jeg satt da igjen med tre artikler jeg ønsket å bruke i min undersøkelse.

Den første artikkelen av Jon Ivar Elstad og Anders Bakken, publisert i 2015, «The effects of parental income on Norwegian adolescents' school grades: A sibling analysis», ble funnet i både Scopus, Academic Search Elite og SocIndex.

Den andre artikkelen, av Ivar Frønes, publisert i 2016, «The Absence of Failure: Children at Risk in the Knowledge Based Economy», ble funnet i Scopus.

Den tredje artikkelen, av Tormod Eilertsen, Anders Lillevik Thorsen, Silje Elisabeth Hasmo Holm, Tormod Bøe, Lin Sørensen og Astri J. Lundervold, ble utgitt i 2016. Artikkelen heter «Parental socioeconomic status and child intellectual functioning in a Norwegian sample», og ble funnet i Scopus og Academic Search Elite.

I tillegg til de tre artiklene jeg da satt igjen med, har jeg gjort et handsøk på NOVA rapporten «barn og unges levekår i lavinntektsfamilier – en panelstudie fra 2000-2009» da jeg så denne gikk igjen i referanselisten til veldig mye litteratur jeg har gått gjennom både fra funn i søkeprosessen, fagbøker og andre utgivelser om tema. Min fjerde artikkel «Trivsel og prestasjoner i skolen», er utgitt som en del av NOVA rapporten «Barns levekår i lavinntektsfamilier – En panelstudie 2000-2009». Den er skrevet av Lars Bjarne Kristofersen, utgitt i 2010, og ble funnet via handsøk i NOVA.

2.2 Kildekritikk

Kildekritikk omtales ofte som å ivareta reliabilitet og gyldighet i oppgaven, og handler om å vurdere og karakterisere den litteraturen man har funnet (Dalland, 2017, s. 158). I gyldighet inngår at du har fastslått at opplysningene er sanne og at kilden er troverdig (Dalland, 2017, s. 159). Hvor transparent forfatteren har vært om gjennomføringen og bakgrunnen for sin undersøkelse sier noe om dens pålitelighet eller reliabilitet (Dalland, 2017, s. 55).

2.2.1 Kritisk vurdering av artiklene

For å ivareta kildekritikk i min oppgave har jeg i første omgang sikret meg at alle artiklene som er valgt er fagfellevurderte utgitt av fagfellevurderte tidsskrift. Videre har jeg brukt et verktøy for kritisk vurdering hvor artiklenes pålitelighet og gyldighet er ivaretatt.

Ut fra min problemstilling er artikkelen til Kristofersen (2010) rangert som nummer en, da den besvarer essensen i min problemstilling mest grundig av de fire. Lars Bjarne Kristofersen er sosiolog og forskningsleder ved NOVA, og har lang erfaring med fler- og tverrfaglige forskningssamarbeid og longitudinelle studier av barn og unge (Oslomet, u. å.a). Data i undersøkelsen er hentet fra prosjektet «barns levekår – betydningen av familiens inntekt», en longitudinell panelstudie som gikk fra år 2000 til 2009. Artikkelen er utgitt som en del av forskningsrapport fra NOVA. NOVA, også kalt Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring, er et forskningsinstitutt som driver forskning og utviklingsarbeid som kan bidra til økt kunnskap om sosiale forhold og endringsprosesser. De leverer forskning til både offentlige myndigheter i Norge og til europeiske forskningsprosjekter (Oslomet, u. å.b).

Artikkelen er relevant da den sammenligner et lavinntektsutvalg som består av barn i familier men inntekt under 60 prosent av medianen i Norge og et kontrollutvalg som består av barn og ungdom fra alle inntektsklasser. Utvalget inkluderer resultater fra både ungdomsskolen og videregående opplæring. Artikkelen tar for seg trivsel i skolen, karakterer og frafall i skolen, valg av videregående studieprogram og deltakelse i spesialundervisning eller bruk av andre hjelpemidler i skolen. Artikkelen tar altså ikke bare for seg karakterresultater som uttrykk for sosioøkonomiske forskjeller, men også andre elementer ved skolen som kan ha innvirkning på eller være en konsekvens av skoleprestasjoner.

Elstad og Bakken (2015) er rangert som nummer to, da artikkelen i større grad enn de andre går inn i spørsmålet om inntekts faktiske betydning. Elstad er dr.philos. i sosiologi og forsker I ved NOVA senter for velferds- og arbeidslivsforskning (Tidsskriftet, u. å.). Bakken er sosiolog og forskningsleder i seksjon for ungdomsforskning ved NOVA (Utdanningsforskning, u. å.). Artikkelen baserer seg på analyser av karakterer i norske ungdomsskoler i perioden 2002 til 2011, og utvalget består av søsken født mellom 1985 til 1996. Databasen er bygget opp av Statistisk sentralbyrå ved å koble individuell informasjon fra en rekke offentlige registre. Undersøkelsen kan sies å være en form for kohortstudie som tar utgangspunkt i sammenligninger av søsken fra lavinntektsfamilier. Artikkelen er relevant da den undersøker betydningen av foreldrenes inntekt opp mot skolerestater ved å

sammenligne skoleresultatene til helsøsken på ulike tidspunkt hvor enkelte familiers inntektssituasjon skal ha forandret seg.

Frønes (2016) sin artikkel er rangert som nummer tre da den gir et bredere bilde av hvilke typiske kjennetegn ved lav sosioøkonomisk status som spiller mer og mindre betydning inn mot skoleprestasjoner. Ivar Frønes er professor ved institutt for sosiologi og samfunnsgeografi ved Universitetet i Oslo, og seniorforsker ved Atferdsenteret (Frønes & Strømme, 2014). Artikkelen bygger på en longitudinell kohortstudie, hvor data er innsamlet via befolkningsregistre og analysen er basert på sammenkobling av spesifikke registre slik som karakterpoeng, dropout, kontakt med barnevern, og mer. Artikkelen undersøker en rekke faktorer som kan være risikoindikatorer knyttet til fremtidig marginalisering. Den er relevant for min problemstilling da den blant annet undersøker sammenhengen mellom sosioøkonomiske faktorer og barnas skoleprestasjoner opp mot både forelderens posisjon på arbeidsmarkedet, utdanning og inntekt.

Eilertsen et al., (2016) sin artikkel er rangert som nummer fire da den kun indirekte besvarer min problemstilling, og er den jeg stiller meg mest kritisk til i forhold til validitet. Den er likevel interessant fordi den sier noe om at internasjonale resultater på lignende forskning ikke gjelder i Norge. Artikkelen undersøker om man i Norge også kan se den samme sammenhengen mellom sosioøkonomisk status og barns kognitive funksjoner slik annen internasjonal forskning har vist. Undersøkelsen tar altså ikke utgangspunkt i barnas skolerestater men kognitive egenskaper som IQ, verbale ferdigheter, perseptuelle ferdigheter, prosesseringshastighet og arbeidshukommelse, og kan dermed indirekte si noe om betydningen av sosioøkonomiske faktorer for skoleprestasjoner.

Data er hentet fra «The Bergen Child Study» som er en longitudinell kohortstudie fra 2002 til 2012, hvor informasjon ble innhentet fra barna selv, deres foreldre og lærere. Utvalget i denne undersøkelsen består av 255 barn som i tillegg til å få innhentet informasjon om barnet og familien, har gjennomgått grundige nevropsykologiske undersøkelser som målte kognitive egenskaper. Artikkelen er relevant da den analyserer sammenheng mellom sosioøkonomisk status og kognitive ferdigheter som kan ha betydning for barns skoleprestasjoner. Den er også et interessant supplement

til de andre artiklene da den tar for seg kognitiv fungering og ikke karaktermål slik de andre artiklene gjør.

2.2.2 Forfatterens fagbakgrunn

Mine valgte artikler er skrevet av to ulike profesjoner, sosiologi og psykologi. Sosiologi fokuserer på samspillet mellom mennesket og samfunnet, derav sosiale relasjoner, sosiale institusjoner og sosiale strukturer eller systemer (Levin, 2015, s. 38). Psykologi er derimot mer rettet mot individet og dens atferd og mentale prosesser (Håkonsen, 2014, s. 29). At forfatterne har ulike profesjonsbakgrunn betyr at de også har ulike synspunkter, noe som har betydning for deres undersøkelse. Min problemstilling utelukker ingen av profesjonene da det både kan være forhold i samfunnet og ved individet som er relevant for tema lavinntekt og skoleprestasjoner. Men at jeg har en kvantitativ tilnærming gjør at jeg må forholde meg til generelle tendenser i psykologien, og ikke forhold ved enkeltindivider.

2.1.3 Utvalgets betydning for oppgaven

Jeg har valgt å utelukkende benytte undersøkelser som bygger på kvantitative data i min oppgave. Problemstillingen min søker å finne faktiske tendenser i sammenhengen mellom oppvekst i lavinntekt og skoleprestasjoner. Dermed er statistiske oversikter og kvantitative data som reflekterer konkrete og faktiske resultater å foretrekke fremfor kvalitative undersøkelser som bygger på personers subjektive forståelse eller opplevelse av temaet. Kvantitative undersøkelser er også å foretrekke fordi det bygger på data fra et mye større utvalg enn kvalitative undersøkelser gjør, og dermed er mer representative for hele befolkningen. At jeg velger å ta utgangspunkt i kvantitative data gjør at min oppgave blir en mer generell analyse av sammenhenger mellom lavinntekt i familier og barns skoleprestasjoner. Og ikke et dypdykk inn i problematikken og de berørte familienes egen opplevelse av den, slik kvalitative data ville kunne gitt.

De fleste undersøkelsene tar ikke bare hensyn til inntekt, men inkluderer også andre variabler knyttet til sosioøkonomisk status. Dette gjør at jeg kan drøfte funn ikke bare i forhold til sammenheng mellom inntekt og skoleprestasjoner, men også i forhold til mulige andre bakenforliggende årsaker som fører med fattigdom. Altså at inntekt for

eksempel blir identifisert som årsaken til dårlige skoleresultater, når det kan være andre faktorer som ofte korrelerer med lavinntekt som er det egentlige problemet.

3.0 Resultat: Tema og analyse

Her vil jeg analysere og presentere mine funn i form av tema som svarte til problemstillingen: Hvilken betydning har oppvekst i lavinntekt og foreldres sosioøkonomiske status for barns skoleprestasjoner i Norge? Betydningen av inntekt for barns skoleprestasjoner er hovedfokuset. Foreldrenes utdanning er en annen variabel som går igjen som betydningsfull, og blir dermed neste tema. Artikkene tar også direkte for seg funn knyttet til variabler om andre forhold som ofte kjennetegnes i familier med lav sosioøkonomisk status, hvorav morsrollen spesielt skiller seg ut som betydningsfull. Dermed blir andre forhold i familien og morsrollen siste tema i analysen.

(Tabell 1. Tema identifisert i mine utvalgte artikler).

Forfatter	Betydning av foreldres inntekt for skoleprestasjoner	Betydning av foreldres utdanning for skoleprestasjoner	Betydningen av andre forhold i familien og morsrollen
Kristofersen	x	x	x
Elstad & Bakken	x		
Frønes	x	x	x
Eilertsen et al.	x	x	

3.1 Betydningen av foreldrenes inntekt på skoleprestasjoner

Artikkelen til Kristofersen (2010) sine funn går mest detaljert inn på skoleprestasjoner og tar for seg karakterer i ungdomsskolen og videregående skole i grunnfagene norsk, engelsk og matte. Frønes (2016) sier bare noe mer generelt om sammenhengen mellom inntekt og skoleprestasjoner, og tar utgangspunkt i

karaktermål fra siste år på ungdomsskolen. Elstad og Bakken (2015) har et sterkere fokus på hvordan endringer i inntekt gir endringer i skoleresultater på ungdomsskolen. Eilertsen et al. (2016) undersøker ikke skoleprestasjoner i seg selv, men sammenhengen mellom inntekt og kognitive egenskaper på ungdomsskoleelever, noe som skiller seg fra de andre undersøkelsene. Artikkelen kan likevel indirekte si noe om sammenheng mellom inntekt og skoleprestasjoner, da kognitive egenskaper kan ha betydning for barns evne til å prestere på skolen.

Kristofersen (2010) identifiserer signifikante forskjeller i selvoppgitte karakterer mellom lavinntektsutvalget og kontrollutvalget i norsk, engelsk og matte på både ungdomsskolen og videregående. På ungdomsskolen får 39 prosent av lavinntektsutvalget 3 eller dårligere, mot 24 prosent i kontrollutvalget i norsk. I engelsk får 40 prosent av lavinntektsutvalget 3 eller dårligere, mot 21 prosent i kontrollutvalget. I matematikk får nær 60 prosent av lavinntektsutvalget karakteren 3 eller dårligere, mot 39 prosent i kontrollutvalget. Men 33 prosent av kontrollutvalget fikk karakteren 5 eller mer, mot 15 prosent i lavinntektsutvalget i matematikk. De største forskjellene er altså å finne i mattekarakterene mellom gruppene (Kristofersen, 2010, s. 140-142).

Kristofersen (2010) finner ingen forskjell mellom gruppene i deltakelse i programmer på videregående som gir studiekompetanse. Det er omtrent like stor prosent, litt under 60 prosent, som velger studieretninger som gir studiekompetanse i begge utvalgene (Kristofersen, 2010, s. 147). På videregående fikk 34 prosent av elevene i lavinntektsgruppen karakteren 3 eller dårligere i norsk, mot 22 prosent i kontrollgruppen. Men det er nesten ingen forskjell mellom de som fikk 5 eller 6 i de to gruppene. I engelsk svarer omtrent 33 prosent av lavinntektsutvalget at de får karakteren 3 eller lavere, mot 23 prosent i kontrollutvalget. En litt større andel av kontrollutvalget angir å få karakteren 5 eller 6, mot lavinntektsutvalget, men dette er en veldig liten forskjell. I matematikk får 29 prosent av lavinntektsutvalget karakteren 2 eller dårligere, mot 5 prosent i kontrollutvalget. 52 prosent i lavinntektsutvalget får 3 eller lavere, mot 35 prosent i kontrollutvalget. I andelen som får karakteren 6 eller 5 er det ikke store forskjeller mellom de to gruppene (Kristofersen, 2010, s. 150-151).

Et annet funn ved Kristofersen (2010) gjelder de elevene som har falt fra skolen fra 2006 til 2009. I 2009 hadde 4,7 prosent av det opprinnelige lavinntektsutvalget droppet ut av skolen, mot 2,5 prosent i kontrollutvalget. Dette utgjør 12,1 prosent av 16-18 åringene i lavinntektsutvalget, og 4,9 prosent av 16-18 åringene i kontrollutvalget. Om man ser på skoleprestasjonene fra ungdomsskolen til disse ungdommene (målt sist i 2006), viser det seg at blant annet mattekarakterene deres er vesentlig lavere enn gjennomsnittet i lavinntektsutvalget (Kristofersen, 2010, s. 155).

I Kristofersen sin artikkel ser man altså signifikante forskjeller på karakterer mellom barn i lavinntekt og barna i kontrollutvalget. Frønes (2016) identifiserer også at skoleprestasjoner er sterkt påvirket av sosial bakgrunn, men peker ikke på inntekt som hovedårsaken til dette. Han ser derimot betydningen av familiens inntekt som svært beskjeden om man tar hensyn til andre faktorer ved sosial bakgrunn (Frønes, 2016, s. 251). Frønes (2016) finner også at karakterer på obligatorisk nivå er sterkt relatert til frafall i skolen (Frønes, 2016, s. 252). Elstad og Bakken (2015) finner også at foreldrenes absolutte inntekt generelt spiller en beskjeden rolle på skoler resultatene til ungdomsskoleelevene, til og med relativ stor forskjell tilsvarende dobling i familieinntekt, gav kun små endringer i skolekarakterer. Deres funn tilsier altså at familiens posisjon i inntektshierarkiet ikke er så viktig for skoler resultater i gjennomsnittseffekter (Elstad & Bakken, 2015, 274). Et interessant funn ved Elstad og Bakkens undersøkelse er derimot at om man kun ser på den nedre delen av inntektsfordelingen, kan man se markerte effekter mellom økt inntekt og skolekarakterer. Blant familier i relativ fattigdom (60% under medianen) kunne man se en forbedring av skolekarakterer tilsvarende omtrent 12% ved dobling av familiens inntekt (Elstad & Bakken, 2015, s. 275). Undersøkelsen til Eilertsen et al. (2016) viste en svak men ikke signifikant sammenheng mellom foreldres inntekt og barnas totalscore på både IQ, verbale ferdigheter og arbeidshukommelse (Eilertsen et al., 2016, s. 401-402).

3.2 Betydning av foreldrenes utdanning på skoleprestasjoner

Frønes (2016) finner i sin undersøkelse at de to variablene som har sterkest innvirkning på barns skoler resultater er kjønn og foreldrenes utdanningsnivå (Frønes,

2016, s. 252). Eilertsen et al. (2016) undersøker ikke skoleresultater men kognitive ferdigheter, og må dermed tolkes indirekte som funn opp mot skoleresultater. I undersøkelsen til Eilertsen et al. (2016) er sammenhengen mellom foreldres utdanning og barnas totalscore på IQ, verbale ferdigheter og arbeidshukommelse, eneste signifikante funn. Det ble ikke funnet signifikante sammenhenger mellom foreldres utdanning og barnas score på perseptuelle ferdigheter eller prosesseringshastighet (Eilertsen et al., 2016, s. 402). Eilertsen et al., (2016) finner videre at mors utdannelse er av høyere betydning enn fars, og at det er sterkest sammenheng mellom mors utdanning og score på verbale ferdigheter. Undersøkelsen fant de samme tendensene hos barn både med og uten en psykisk diagnose (Eilertsen et al., 2016, s. 402). Artikkene tar litt utgangspunkt i litt forskjellige mål for foreldrenes utdanning, men begge artikkene tar i hovedsak utgangspunkt i et skille mellom høy og lav utdanning ved fullført videregående skole. Jeg vil dermed i min diskusjon definere lav utdanning som å ikke ha fullført utdanning av høyere nivå enn videregående skole.

3.3 Betydningen av andre forhold i familien og mors rolle

Frønes (2016) er den eneste artikkelen som direkte tar for seg funn som omhandler andre forhold i familien opp mot skoleprestasjoner. Frønes (2016) trekker frem foreldres posisjon på arbeidsmarkedet, det å være barn av alenemødre, barn av mødre som fødte sitt første barn før fylte 20 år og barn av fedre som er siktet for forbrytelse, som faktorer med påvirkning på skoleresultater. Frønes finner også at de ulike faktorene styrker hverandre i forhold til påvirkning på skoleresultater. Altså jo flere negative faktorer barnet er påvirket av, hvorav i denne undersøkelsen vil si faktorer som foreldres arbeidsledighet, langvarig arbeidsledighet hos foreldre, om du er barn av tenåringsmor, barn i lavinntektsfamilie, barn av alenemødre, har foreldre uten høyere utdanning eller foreldre med kun grunnskole, jo mindre sannsynlig er det at du vil oppnå skoleresultater høyere enn 40 prosent. Motsatt finner man også de samme effektene, jo færre negative faktorer som berører barnet, jo større sannsynlighet er det at de vil oppnå skoleresultater høyere enn 40 prosent (Frønes, 2016, s. 251). Videre finner Frønes (2016) at barn som er i kontakt med barneverssystemet oppnår betydelig dårligere skoleresultater enn barn som ikke har hatt kontakt med barnevernet. Og barn som har hatt kontakt med barnevernet opp

gjennom hele barndommen oppnår dårligere skoleresultater enn barn som kun hadde kontakt med barnevernet før fylte seks år og ikke etter (Frønes, 2016, s. 256).

I forhold til betydningen foreldres utdanning har også Kristofersen (2010) identifisert noen funn som ikke går direkte på sammenheng mellom foreldres utdanning og skoleprestasjoner, men som kan være et interessant supplement til dette. Når det kommer til hjelp til lekser, finner Kristofersen (2010) at de fleste får hjelp av mor til lekser; 69 prosent av kontrollutvalget og 54 prosent av lavinntektsutvalget. Omtrent 25 prosent fikk hjelp av far i begge utvalgene. I kontrollutvalget får 2,5 prosent av elevene hjelp av søsken med lekser, mot 15 prosent i lavinntektsutvalget. Innad i lavinntektsutvalget er det også forskjeller. I gruppen med stabilt fattige eller nedadgående mobilitet, er det 43 prosent som går til mor for hjelp med lekser, mens 23 prosent går til søsken for hjelp (Kristofersen, 2010, s. 146). Det er små og ikke signifikante forskjeller mellom lavinntektsgruppen og kontrollutvalget i mottatt spesialundervisning (Kristofersen, 2010, s. 157).

4.0 Drøfting

Jeg vil her presentere drøfting av funn og teoridel. Min teoridel vektlegger hvordan inntekt henger sammen med andre sosioøkonomiske forhold, og hvordan ulike kapitaler ofte gjensidig påvirker hverandre, samt går i arv fra foreldre til barn. Funn i mine artikler fokuserer både på hvordan familiens inntekt og sosiale bakgrunn har betydning for barnas skoleprestasjoner.

4.1 Foreldrenes inntekt

I hvilken grad familiens inntekt kan sies å ha betydning for skoleprestasjoner, kan se ut til å avhenge av om du ser på inntekt som en indikator for andre sosiale forhold ved familien eller kun tar hensyn til inntekt isolert. Undersøkelsen til Kristofersen (2010) er den eneste av mine fire artikler som indikerer at inntekt isolert har betydning som skoleresultater. Denne forskjellen i funn i artiklene kan jeg i første omgang forstå på bakgrunn av at undersøkelsene tar utgangspunkt i ulike variabler. Frønes (2016) og Eilertsen et al. (2016) inkluderer flere variabler som er knyttet til kulturell- og sosial kapital i sine undersøkelser, og finner at det er andre forhold ved familien som er av betydning for skoleresultater og ikke inntekt i seg selv.

Foreldrenes utdanning kommer frem som den variabelen med mest betydning i begge undersøkelsene. For undersøkelsen til Elstad og Bakken (2015) kan ikke forskjellene i funn forklares med bakgrunn i variabler. Elstad og Bakken (2015), undersøker i likhet med Kristofersen (2010) også kun inntekt uten å ta hensyn til andre variabler, men finner i motsetning til Kristofersen at inntekt kun har en beskjeden betydning generelt sett. Dette funnet støtter opp om andre funn som indikerer at det er andre forhold i familien som er av betydning, og ikke inntekt i seg selv. Dette kan man si fordi familiene som blir undersøkt av Elstad og Bakken (2015) har den samme bakgrunnen, uansett om inntektsnivået deres har doblet seg. Et interessant funn ved Elstad og Bakken (2015) er at de finner en beskjeden men signifikant forbedring i skolerestater ved en dobling av inntekt i den laveste inntektsgruppen i undersøkelsen. Men også denne forskjellen kan diskuteres å skyldes andre forhold i familien heller enn inntekt i seg selv. For de laveste inntektsgruppene i undersøkelsen, vil en dobling av inntekt bety en ganske stor forskjell i tilgang til ressurser, som igjen kan påvirke andre forhold, for eksempel deres boforhold og nabolag. I så tilfelle vil deres omgangskrets forandre seg til å bestå av andre mennesker eller familier av høyere sosial klasse, og deres sosiale kapital øke. For mennesker i mellomliggende eller høyere sosiale klasser vil ikke en dobling av inntekt nødvendigvis gi denne effekten, da det skal betydelig mere til for å bevege seg i klassehierarkiet jo lengre opp du kommer. Dermed kan Elstad og Bakken (2015) sine funn i de laveste inntektsklassene, heller være et uttrykk for at andre forhold i familien har blitt forbedret.

Man kan ut fra mine funn hverken si at inntekt har eller ikke har betydning for barnas skoleprestasjoner. Inntekt i seg selv spiller kanskje en beskjeden rolle for skolerestater, men på samme tid kan inntekt både være et uttrykk for og en årsak til andre problematiske forhold i familien som har betydning for skoleprestasjoner. Eksempelvis kan inntekt være et uttrykk for lav utdanning hos foreldrene, eller inntekt kan være en årsak til dårlige boforhold.

4.2 Foreldrenes utdanning

Artikkelen til Kristofersen (2010) finner at det er en sammenheng mellom lavinntekt og skoleprestasjoner, mest sannsynlig fordi den ikke tar for seg noen andre variabler

enn inntekt. Ser man på resultatene til Frønes (2016) og Eilertsen et al. (2016) viser deres variabler at det i størst grad er foreldrenes utdanning som spiller en rolle for skoleresultater, mens inntekt har en meget beskjeden betydning i seg selv. Ut fra undersøkelsenes resultater opp mot skoleprestasjoner, må dette likevel bety at det er flere barn som har foreldre med lav eller ingen utdanning i lavinntektsutvalget enn det er i kontrollutvalget.

Frønes (2016) finner som nevnt at det er foreldrenes utdanning som har den sterkeste innvirkningen på barnas skoleprestasjoner, og Eilertsen et al. (2016) finner at det er foreldrenes utdanning som gir eneste signifikante funn i forhold til påvirkning på barnas kognitive egenskaper. Min teori gjør rede for hvordan foreldrenes utdanning anses som en del av deres kulturelle kapital, samt hvordan kognitive egenskaper kan ha innvirkning på skoleresultater da sosiokulturelle praksiser i familien skaper forskjeller i kognitive ferdigheter og måter å lære på, noe som også er et uttrykk for familiens kulturelle kapital. Ut fra en slik forståelse kan man tolke funnene til både Frønes (2016) og Eilertsen et al. (2016) som en indikator på at teorien om at den kulturelle kapitalen som tilhører øvre sosiale lag er mer tilpasset skolesystemet enn i de lavere sosiale lagene. Altså den kunnskapen, de normene og verdiene, samt holdningene til skolen som foreldre med høy utdanning formidler til sine barn gjennom stimulering og oppdragelse i hverdagen, gir deres barn i større grad fordeler i møte med skolen.

En måte foreldrenes utdanning kan se ut til å ha en direkte konsekvens for barnas skoleresultater, er gjennom deres evne til å hjelpe barna med lekser. Skolearbeid eller lekser er en arena hvor foreldre kan videreføre sin kunnskap til sine barn. Og en situasjon hvor man kan tenke foreldre med høy utdanning og høye akademiske ferdigheter typisk sett vil ha en type kunnskap som er bedre tilpasset skolesystemet, og dermed har et fortrinn som videreføres til sine barn gjennom å hjelpe dem med skolearbeid. Holdninger til skolen og hvilken verdi man tilegner utdanning blir også overført fra foreldre i denne situasjonen. Barn som mottar god hjelp og omringet av en positiv holdning til skolen, vil også ha bedre muligheter for å oppnå gode resultater på skolen og oppleve mestring og videre motivasjon til å gjøre skolearbeid. Deres sannsynlighet for å fullføre videregående og ta høyere utdanning vil dermed også øke i takt med barnets positive opplevelser av skolen. Motsatt vil barn med

negative opplevelser kunne tenkes å trekke seg vekk fra høyere utdanning. Jeg har i min teori trukket frem lave skoleprestasjoner som en hovedårsak til frafall, og Kristofersen (2010) sine funn stemmer med denne teorien, da han finner at ungdommene som hadde falt av videregående, hadde betydelig lavere karakterer enn majoriteten på ungdomskolen. Selv om karakterer ikke er av eneste betydning for hvordan barn opplever skolen, kan det se ut som oppnådde karakterer er grunnleggende for barnas egen opplevelse av mestring og videre motivasjon i møte med skolesystemet.

4.3 Forhold i familien og morsrollen

Foreldres utdanning har som sagt vist seg å være den mest betydningsfulle variabelen for barns skoleprestasjoner i min undersøkelse, men funnene viser også en forskjell mellom foreldrene. Både Frønes (2016) og Eilertsen et al. (2016) fant at det var mors utdanning som hadde størst betydning for barnas skoleprestasjoner og kognitive evner. Det kan tenkes at dette har en sammenheng med Kristofersens (2010) funn som viste at mor hjalp barna betydelig mere med lekser enn det far gjør i både lavinntektsutvalget og kontrollutvalget. Eilertsen et al. (2016) finner også at verbale ferdigheter er den kognitive egenskapen som er mest påvirket av mors utdanning. Dette kan si noe om hvor viktig mors tilknytning og evne til å kommunisere med barnet er. Det som altså skiller seg ut i disse funnene er viktigheten av morsrollen for sosial arv. Uavhengig av inntektsnivå kan det se ut som mor er den som er mest involverte i barnas skoleliv og dermed den med mest innflytelse på barnas kulturelle- og sosiale kapital i møtet med skolen.

Men foreldres utdanning er ikke den eneste variabelen av betydning for skoleprestasjoner som ofte skjuler seg bak inntekt. I min teori presenterer jeg hvordan sosioøkonomisk status kan forstås som et utvidet begrep av fattigdom, fordi det viser hvordan sosioøkonomiske forhold ofte følger og forsterker hverandre. Frønes (2016) finner i sin undersøkelse at jo flere negative forhold i familien som er tilstede på samme tid jo dårligere er sjansene for å oppnå gode skolerresultater. Kristofersen (2010) sine funn som viser betydelige forskjeller i skoleprestasjoner mellom lavinntektsutvalget og kontrollutvalget, kan dermed også forstås som at familier med dårligere økonomi opplever større opphoping av problematiske forhold i

familien, noe som stemmer med min teori om at problematiske forhold ofte følger hverandre. At en opphoping av problematiske forhold i familien påvirker skoleresultater blir også bekreftet av Frønes (2016), som finner at barn som har eller har hatt kontakt med barnevernet oppnår betydelig lavere skoleresultater enn majoriteten. Kontakt med barnevernet kan riktig nok grunne i atferd hos ungdommen selv, men siden utvalget i denne undersøkelsen tar utgangspunkt i barn som har hatt kontakt med barnevernet før fylte seks år, er det mer sannsynlig at kontakten grunner i problematiske forhold i familien.

4.4 Velferdsstaten og skoleprestasjoner

Den manglende sammenhengen mellom inntekt og skoleprestasjoner kan absolutt tyde på at velferdssamfunnet fungerer i henhold til å utjevne økonomiske forskjellers betydning for muligheter til å gå på skole og ta utdanning. Hvordan sjansene til barn fra lavinntektsfamilier er i forhold til å prestere godt på skolen har derimot vist seg å være påvirket av andre sosiale bakgrunnsfaktorer, spesielt foreldres utdanning. Kunnskapssamfunnets krav til utdanning gjør dermed at man kan si at skolen fortsatt er en arena for sosial reproduksjon, fordi det viser seg barns sosiale bakgrunn gir dem fordeler eller ulemper i møte med skolesystemet, noe som gjør skolegangen betydelig tyngre for barn fra lavere sosiale lag.

5.0 Avslutning

Barnefattigdom blir løftet frem som et fokusområde i Norsk politikk og er presentert som et stadig voksende problem i Norge. Når jeg gikk inn i denne undersøkelsen hadde jeg ut fra den teorien jeg hadde med meg, og de handlingsplanene jeg hadde lest, et inntrykk av at jeg ville finne mye forskning som bekreftet disse antakelsene og koblet fattigdom opp som hovedproblem for livssjanser hos barn. Når jeg derimot bevegde meg vekk fra offentlig utgitte publikasjoner slik som utgivelser fra regjeringen, aviser og lignende, og begynte å utforske den forskningen som er utgitt på feltet, ser jeg derimot at det er andre sosiale forhold, som riktig nok i mange tilfeller følger fattigdom, som faktisk spiller en rolle. Sosiale ulikheter og livssjanser, som er det min undersøkelse grunner i, er komplekse tema. Det kan dermed tenkes at offentlige utgivelser fremstiller tematikken med enkle sammenhenger da det er det som virker overkommelig for mennesker å forstå. Det er enklere å bare koble inntekt

til skoleprestasjoner, enn det er å dykke ned i hele problematikken, da den er alt for kompleks til å enkelt la seg forklare. De utgivelsene som kun presenterer en statistisk sammenheng mellom inntekt og skoleprestasjoner, presenterer ikke noe som er direkte feil, men mangelfullt da det ikke på lang nær viser hele bildet av problematikken.

Foreldres, i særlig grad mors, utdanning, morsrollen og opphoping av problematiske forhold i familien, er de elementene i min undersøkelse som viser seg å være mest betydningsfulle. Min undersøkelse tar ikke for seg betydningen av barns fritid eller helse for skoleprestasjoner, noe jeg gjerne skulle utforsket videre da dette også er elementer som også er påvirket av familiens inntekt. Barn og familiers egen opplevelse av lavinntekts innvirkning på skoleliv burde også vært mer utforsket, da dette kan gi innsikter kun de sitter med og er viktig for videre arbeid med å utjevne sosiale forskjeller i skolen. Videre kunne forskning som tar for seg leksefrie skoler vært av interesse da dette kanskje kan utjevne de forskjellene foreldres utdanning og evne til å hjelpe med lekser gir. Samtidig vil det være spennende å se hvilke effekter en grunnskole som i større grad verdsetter praktiske ferdigheter og ikke bare akademiske, vil ha.

Kunnskapssamfunnets krav til teoretiske ferdigheter og utdanning gjør at skolen kan anses som den viktigste arenaen for å utjevne sosiale forskjeller og sikre barns fremtid. Selv om familieinntekt i seg selv ikke viser seg å være av betydning for barns skoleprestasjoner, er det flere andre sosiale bakgrunnsfaktorer som viser seg å være det. Dermed har man også i Norge fortsatt en vei å gå i forhold til å skape sjanselighet for alle barn. Støtteordninger som retter seg direkte mot sosiale forhold i familien virker å kunne være mer nødvendig og betydningsfulle, enn ytterligere økonomiske støtteordninger.

6.0 Litteraturliste

Askeland, G. A. (2015). Internasjonalt sosialt arbeid i globaliseringens tid. I I. T. Ellingsen, I. Levin, B. Berg & L. C. Kleppe (Red.), *Sosialt arbeid: en grunnbok* (s.36-46). Universitetsforlaget.

Aveyard, H. (2019). *Doing a litterature review in health and social care – a practical guide* (4. utg.). Open University Press/McGraw- Hill Education.

Backe-Hansen, E. (2002). Barnefattigdom: en diskusjon av tilstandsbilder, konsekvenser og tiltak. I A. W. Pedersen, & E. Backe-Hansen, *Om fattigdomsbegrepet og dets implikasjoner for praktisk politikk. Barnefattigdom: en diskusjon av tilstandsbilder, konsekvenser og tiltak* (Skriftserie: 1/02). NOVA.

Bæck, U-N. K. (2011). Om sosiale prestasjonsforskjeller i skolen og den sosiale konstruksjonen av intelligente barn. *Norsk Pedagogisk Tidsskrift*, 95(6), 412-423.
<https://www.idunn.no/file/pdf/51876190/art06.pdf>

Claussen, B. (2014). *Fattigdom i Norge*. Cappelen Damm Akademisk.

Dahlgren, K., & Ljunggren, J. (2010). Klasse: Begrep, skjema og debatt. I K. Dahlgren, & J. Ljunggren (Red.), *Klassebilder: ulikhet og sosial mobilitet i Norge*. (s.11-27). Universitetsforlaget.

Dallad, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving* (6. utg.). Gyldendal Akademisk.

Eilertsen, T., Thorsen, A. L., Holm, S. E. H., Bøe, T., Sørensen, L., & Lundervold, A. J. (2016). Parental socioeconomic status and child intellectual functioning in a Norwegian sample. *Scandinavian Journal of Psychology*, 57(5), 399–405.

Ejrnæs, M., Hansen, O., Nordahl, T., & Sjøbu A. (2019). *Ulikhet, fattigdom og sosiale problemer*. Gyldendal.

Elstad, J. I., & Bakken, A. (2015). The effects of parental income on Norwegian adolescents' school grades: A sibling analysis. *Acta Sociologica*, 58(3), 265-283.

Epland, J. & Normann, T. M. (2021, 29. mars). 115 000 barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt. SSB. <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/artikler-og-publikasjoner/115-000-barn-i-husholdninger-med-vedvarende-lavinntekt>

Fløtten T. (2009). Barnefattigdom. I T. Fløtten (Red.), *Barnefattigdom* (s.15-24). Gyldendal Akademisk.

Fløtten, T. & Nielsen, R. A. (2020). Barnefattigdom – en kunnskapsoppsummering. Vedlegg til *Like muligheter i oppveksten: Regjeringens strategi for barn og ungdom i lavinntektsfamilier (2020-2023)*. Barne- og familiedepartementet.

Frønes, I. (2016). The Absence of Failure: Children at Risk in the Knowledge Based Economy. *Child Indicators Research*, 9(1), 247–260.

Frønes, I., & Strømme, H. (2014). *Risiko og marginalisering: norske barns levekår i kunnskapssamfunnet* (2. utg.). Gyldendal Akademisk.

Frøyland, K. & Spjelkavik, Ø. (2014). Inkluderingskompetanse – et integrert perspektiv. I K. Frøyland & Ø. Spjelkavik (Red.), *Inkluderingskompetanse: ordinært arbeid som mål og middel* (s.18-31). Gyldendal akademisk.

Håkonsen, K. M. (2014). *Psykologi og psykiske lidelser* (5. utg.). Gyldendal akademisk.

Kristofersen, L. B. (2010). Trivsel og prestasjoner i skolen. I Sandbæk, M. & Pedersen, A. W. (red.), *Barn og unges levekår i lavinntektsfamilier: en panelstudie 2000-2009*. Rapport nr. 10/10. NOVA.

Kuhnle, S., & Kildal, N. (2018). Velferdsstatens idégrunnlag i perspektiv. I A. Hatland, S. Kuhnle & T. I. Romøren (Red.), *Den norske velferdsstaten* (s. 15-40). Gyldendal Akademisk.

Levin, I. (2015). Sosialt arbeid som spenningsfelt. I I. T. Ellingsen, I. Levin, B. Berg & L. C. Kleppe (Red.), Sosialt arbeid: en grunnbok (s.36-46). Universitetsforlaget.

Markussen, E. (2016). Forskjell på folk! I K. Reegård, & J. Rogstad (Red.), *De frafalne: Om frafall i videregående opplæring* (s.22-61). Gyldendal Akademisk.

Oslomet. (u. å.a) *Lars Bjarne Kristofersen*. Hentet 23. april 2021 fra:

<https://www.oslomet.no/about/employee/lbkri/>

Oslomet. (u. å.b) *Om NOVA*. Hentet 05. mai 2021 fra:

<https://www.oslomet.no/om/nova/om-nova>

Tidsskriftet. (u. å.) *Jon Ivar Elstad*. Hentet 23. april 2021 fra:

<https://tidsskriftet.no/profil/jon-ivar-elstad>

Utdanningsforskning. (u. å.) *Anders Bakken*. Hentet 23. april 2021 fra:

<https://utdanningsforskning.no/kilderpersoner/personerforfattere/b/anders-bakken/>

Vedlegg 1 Søkeprosessen

Søkeord

	Søkeord 1	Søkeord 2	Søkeord 3	Søkeord 4
Norsk	Sosioøkonomisk status OR inntekt	Utdanning OR Skole*	Prestasjon* OR oppnåelse* OR resultat* OR karakter*	Norge
Engelsk	Socioeconomic status OR income	Education* OR academic*	Performance OR success OR grade*	Norway OR norwegian

Søkelogg

Database og dato:	Søk nr:	Søkeord:	Antall treff:
Oria 16.04.2021	5	Socioeconomic OR sosioøkonomisk AND status OR income OR inntekt AND education* OR utdanning OR skole* OR academic* AND performance OR prestasjoner OR success OR oppnåelse* OR grade* OR resultat* OR karakter* OR achievement* AND norway OR norwegian Avgrensning: Fagfellevurderte artikler 2009<	41 233
Scopus 16.04.2021	3	Socioeconomic AND status OR income AND education* OR academic* AND performance OR success OR grade*	67

		Avgrensning: Norway 2009<	
SocINDEX 16.04.2021	1	Socioeconomic AND status OR income AND education* OR academic* AND performance OR success OR grade* AND norway OR norwegian Avgrensning: 2009<	13
Academic search elite 14.04.2021	1	Socioeconomic AND status OR income AND education* OR academic* AND performance OR success OR grade* AND norway OR norwegian Avgrensning: 2009<	95

Vedlegg 2 Skjema for kildekritikk

5 punkt-skjema for kildekritikk (Sølvi Marie Risøy, 2021, lysark 31). Ref., Sølvi Marie Risøy (2021). *Forelesning om litteraturstudie*[lysarkpresentasjon]. HVL

Artikkel i APA 7	Kristofersen, L. B. (2010). Trivsel og prestasjoner i skolen. I Sandbæk, M. & Pedersen, A. W. (red.), <i>Barn og unges levekår i lavinntektsfamilier: en panelstudie 2000-2009</i> . Rapport nr. 10/10. NOVA.
Hva er tema/problemstillingen i artikkelen?	Artikkelen er en del av den siste rapporten utgitt fra prosjektet «Barns levekår – betydningen av familiens inntekt», og tar for seg skolesituasjonen til barna fra både lavinntektsutvalget og kontrollutvalget, med resultatene fra datainnsamlingen i 2009. Ungdomsskole og videregående analyseres hver for seg. Artikkelen undersøker trivsel, karakterer i grunnfagene, deltakelse i videregående studieprogram, og frafall knyttet opp mot variabler fra lavinntektsutvalget og kontrollutvalget, kjønn og etnisk bakgrunn. Artikkelen analyserer også noen av resultatene opp mot svarene fra datainnsamlingen i 2003 og 2006.
Hvilket studiedesign er brukt?	<p>Kvantitativ studie, panelstudie (longitudinell), benyttet case- og kontrollgruppe. Primærstudie.</p> <p>Data i undersøkelsen er hentet fra prosjektet «barns levekår – betydningen av familiens inntekt». Det er en panelstudie som gikk fra 2000-2009, som undersøker levestandarder for barn og brukte barn og deres foreldre som informanter. Data ble innhentet i 2003, 2006 og 2009.</p> <p>Case-gruppen besto av barn som levde under den relative fattigdomsgrensen (60%). Kontrollgruppen besto av barn fra alle inntektsklasser.</p> <p>Data er innsamlet og levert av Statistisk sentralbyrå (SSB), og er av tre typer: besøksintervjuer (noen av disse er gjennomført over telefon), selvutfyllings skjema og informasjon fra offentlige registre.</p> <p>Utvalg i undersøkelsen: SSB identifiserte barnefamilier med minst ett barn i alderen 3-9 år i år 2000. Lavinntektsfamiliene ble definert ut fra de som hadde familieinntekt etter skatt under 60% av medianen det året (lavinntektsgruppen), og det ble trukket et utvalg av 3075 barn med tilhørende</p>

	<p>familier. Det ble også trukket ut et utvalg av 486 barn i samme aldersgruppe, med familier og foreldre, fra alle inntektsnivå (kontrollgruppen).</p> <p>Det var bare de som svarte på undersøkelsen i første runde (2003), som ble spurt om å svare på de neste datainnsamlingene. I 2003 lot 1627 av lavinntektsfamiliene seg intervjuet og 310 av kontrollutvalget. I 2006 lot 1068 av lavinntektsfamiliene seg intervjuet og 235 av kontrollutvalget. I 2009 1114 av lavinntektsfamiliene og 248 av kontrollutvalget. (Grunnet vekting er det faktiske tallet 1015 av lavinntektsutvalget og 248 av kontrollutvalget i 2009).</p> <p>Kvantitativ studie innhenter informasjon om faktiske tendenser, noe som passer min problemstilling da den søker etter faktiske sammenhenger mellom lavinntekt og skoleprestasjoner, og ikke subjektive opplevelser av tema. At undersøkelsen er en langsgående panelstudie er også positivt da den viser effekten av lavinntekt opp mot skolegang over tid og ikke ved en enkelt datainnsamling på ett tidspunkt.</p>
<p>Hva forteller resultatene?</p>	<p>Hovedfunnene i artikkelen som er relevante opp mot min problemstilling viser at det er forskjeller mellom gruppene i selvoppgitte karakterer i grunnfagene, hvorav de største forskjellene er å finne i mattekarakterer både på ungdomsskole og videregående. I videregående finner man ingen forskjell mellom gruppene i deltakelse i programmer som gir studiekompetanse.</p> <p>Det er også forskjeller mellom andelen som har mottatt spesialundervisning i lavinntektsutvalget og kontrollutvalget i ungdomsskolen, men man ser ikke denne tendensen i videregående skole.</p> <p>I 2009 har 5% av det opprinnelige utvalget sluttet på skolen. Om man ser på skoleprestasjonene fra ungdomsskolen til disse ungdommene (målt sist i 2006), viser det seg at blant annet mattekarakterene deres er vesentlig lavere enn gjennomsnittet i lavinntektsutvalget. Det er mor som bidrar mest med leksehjelp i begge utvalgene.</p>
<p>Kan du stole på resultatene?</p>	<p>Studien fremstår pålitelig da den svært gjennomiktig i sin presentasjon av agenda, datainnsamling, vurdering og tilpasninger som er gjort underveis, tilrettelegging av data, beskrivelser av analyseutvalget. Størrelsen på undersøkelsen og involverte parter i prosjektet gjør også studien mer pålitelig ved at det er mindre sannsynlig at personlige interesser har farget studien.</p>

	<p>Utvalget i undersøkelsen er stort, noe som styrker resultatene. Forfatteren er godt kjent i fagmiljøet og har lang forskningserfaring, noe som ytterligere styrker påliteligheten til studien.</p> <p>Det er elevene selv om rapporterer om sine egne karakterer, det er dermed ikke gitt at resultatene er riktige i alle tilfeller. Størrelsen på utvalget gjør likevel at jeg vurderer resultatene i studien som valide.</p> <p>En svakhet i studier er at lavinntektsutvalget er valgt ut fra hvem som ble beregnet som fattige i år 2000. I perioden frem til 2007 vider det seg derimot at for mange er inntektssituasjonen for flere av dem endret seg, og de kan ikke lengre klassifiseres som fattige, men er fortsatt en del av lavinntektsutvalget. At resultatene i studien likevel er holdbare grunnes at prosentandelen i lavinntektsutvalget som regnes som fattige gjennom hele studie-perioden er fortsatt betydelig høyere enn andelen fattige i kontrollutvalget.</p> <p>En annen ting som er verdt å merke seg er at det var en større prosentandel fra lavinntektsutvalget som falt av studien, noe som kan ha betydning for potensielt bias. Studien har tatt hensyn til dette sosialt skjeve frafallet ved å vekte analyseutvalget på bakgrunn av sannsynlighet for å delta og inntektssituasjon i hele tidsperioden.</p>
<p>Kan du bruke resultatene i din litteraturstudie?</p>	<p>Ja. Undersøkelsen tar grundig for seg sammenhengen mellom lavinntekt og skolerestater (blant annet), som nettopp er essensen i min problemstilling.</p>

<p>Artikkel i APA 7</p>	<p>Elstad, J. I., & Bakken, A. (2015). The effects of parental income on Norwegian adolescents' school grades: A sibling analysis. <i>Acta Sociologica</i>, 58(3), 265-283.</p>
<p>Hva er tema/problemstillingen i artikkelen?</p>	<p>Problemstillingen som er utgangspunkt for artikkelen er: What has been the role of parental income for the school outcomes of these mid-adolescent pupils? / Hvilken rolle har foreldreinntekt hatt for skolerestater til disse ungdomsskoleelevene.</p>

<p>Hvilket studiedesign er brukt?</p>	<p>Kvantitativ studie. Primærstudie. Forskningsdesignet faller mellom kategorier, men kan sies å være en form for kohort-studie som tar utgangspunkt i sammenligninger av søsken fra lavinntektsfamilier, for å sammenligne funn i skolerresultater i en periode hvor foreldres inntekt skal ha forbedret seg i tiden fra første til siste søsken gikk ut av ungdomsskolen. Artikkelen baserer seg på analyser av karakterer i norske ungdomsskoler i perioden 2002-2011. Studien baserer seg på søskenanalyser av barn født mellom 1985 og 1996, da den økonomiske situasjonen i Norge ble betydelig forbedret.</p> <p>Databasen er bygget opp av Statistisk sentralbyrå (SSB) ved å koble individuell informasjon fra en rekke offentlige registre. Datafilen inkluderer alle elever som gikk ut av ungdomsskolen i perioden 2002-2011. Data som viste karakterresultater ble innhentet når elevene gikk siste år på ungdomsskolen. Barn inkludert i studien måtte ha fullstendig informasjon tilgjengelig, være helsøsken i følge befolkningsregisteret, foreldrene måtte bo stabilt sammen når søsknene gikk ut av ungdomsskolen. Utvalget endte opp på 230 517 barn. Studien måler kun det årlige gjennomsnittet av summen av foreldrenes inntekt før skatt da barnet var i alderen 6-13år.</p>
<p>Hva forteller resultatene?</p>	<p>Studien antyder at variasjoner i foreldrenes absolutte inntekt generelt spiller en beskjeden rolle i skolerresultatene til ungdomsskoleelevene. Det kunne forventes små endringer i skolekarakterer fra en ganske stor endring (dobling) i relativ familieinntekt. Familiens posisjon i inntektshierarkiet er altså ikke viktig for skolerresultater i gjennomsnittseffekter. Men om man kun ser på den nedre delen av inntektsfordelingen, kan man se markerte effekter mellom økt inntekt og skolekarakterer. Blant familier i relativ fattigdom (60% under medianen) kunne man se en forbedring av skolekarakterer tilsvarende omtrent 12% ved dobling av familiens inntekt.</p>
<p>Kan du stole på resultatene?</p>	<p>Artikkelen er gjennomslutlig i sin presentasjon og av bakgrunn og gjennomføring av prosjektet, ved å blant annet beskrive godt hvordan undersøkelsene er gjennomført, hvem som er inkludert og ekskludert i utvalget og kontrollvariabler. Artikkelen styrker også sin reliabilitet ved å ta med kritikk av egen undersøkelse, hvor de løfter potensielle problemer ved funnene. Utvalget i studien er stort, noe som styrker resultatene. Forfatterne er</p>

	<p>godt kjent som fagpersoner og forskere knyttet til tema og har bidratt til en rekke forskningsprosjekter og utgitte publikasjoner. Dette styrker artikkelens pålitelighet ytterligere. Artikkelen er fagfellevurdert.</p> <p>Fordelen med studien er at den dekker inntekt over lang tidsperiode i grunnskoleårene som er en formativ fase for et barn, samt at utvalget i studien er såpass stort noe som gjør det representativt. Ulempen er at det ikke åpner for å undersøke tidspunktet for inntektsproblemer, og at den måler inntekt før skatt og ikke tar formue, skatteunndragelser eller uregistrerte pengeoverføringer i betraktning. Studien mangler også nærliggende variabler som kan si noe mer utfyllende om hva det er som gjør at inntekt viser seg å ha eller ikke ha betydning for karakterene.</p>
<p>Kan du bruke resultatene i din litteraturstudie?</p>	<p>Ja. Funnene i artikkelen er interessant opp mot min problemstilling da de ikke bare sier noe om inntekts påvirkning på karakterer her og nå, men hvordan forandring i inntekt kan ha påvirkning på skolerestultater.</p>

<p>Artikkel i APA 7</p>	<p>Frønes, I. (2016). The Absence of Failure: Children at Risk in the Knowledge Based Economy. <i>Child Indicators Research</i>, 9(1), 247–260.</p>
<p>Hva er tema/problemstillingen i artikkelen?</p>	<p>Undersøkelsen identifiserer risikoen for marginalisering relatert til både sosioøkonomiske faktorer og pedagogiske prestasjoner.</p> <p>Fokus for den empiriske analysen er først og fremst hvordan dårlige utdanningsresultater og enkelte andre sosioøkonomiske bakgrunnsfaktorer korrelerer med risiko for fremtidig marginalisering. Risiko for fremtidig sosial ekskludering indikeres ved ikke å fullføre VGS, ved omfattende kontakt med barnevernet og ved å bli siktet for kriminelle handlinger som tenåring. Mitt fokus er på resultatene knyttet til sammenhengen mellom sosioøkonomisk status og elementer ved sosial ulikhet slik som utdanning og inntekt, og skoleprestasjoner.</p>

<p>Hvilket studiedesign er brukt?</p>	<p>Kvantitativ studie. Longitudinell kohortstudie. Primærstudie.</p> <p>Data er samlet inn fra befolkningsregistre i Norge, og dekker hele befolkningen. Analysen er basert på sammenkobling av spesifikke registre, blant annet karakterpoeng, dropout, siktet for kriminalitet, og kontakt med barnevernet. Karakterresultater er innhentet siste år av ungdomsskolen. Barn av innvandrere er inkludert i analysen, men ekstremt lave skoleprestasjoner som mangler gjennomsnittlige poeng på grunn av manglende nødvendige fagkarakterer er ikke inkludert.</p>
<p>Hva forteller resultatene?</p>	<p>Hovedfunn inndelt etter tabellene:</p> <p>Tabell 1 Indikerer at foreldrenes posisjon på arbeidsmarkedet påvirker karakternivåene barna oppnår, det samme gjør alderen da moren hadde det første barnet, alenemødre, hvis faren er siktet for forbrytelse, og ikke minst foreldrenes utdannelsesnivå. Relativ fattigdom har en beskjeden effekt isolert. Skoleprestasjoner er sterkt påvirket av sosiale bakgrunnsfaktorer, men ikke av relativ fattigdom i seg selv.</p> <p>Tabell 2 viser sammenheng mellom karakterer og indikatorer for risiko: sannsynlighet for videreutdanning, omfattende kontakt med barnevern og å bli siktet for kriminalitet. Relevante funn for meg er hvordan karakterer på obligatorisk nivå er sterkt relatert til frafall fra skolen.</p> <p>Tabell 3 vider indikatorer på kriminalitet, dette er ikke relevant for fokuset i min oppgave.</p> <p>Tabell 4 viser at barn som er i kontakt med barnevernssystemet viser svært dårlige resultater i skolen; skolesvikt er sammenvevd med prosessene som forårsaker behovene for støtte fra velferdssystemene. Dette kan være interessant da egenskaper som krever støtte fra barnevernstjenesten oftere er å blir funnet i familier med lavere sosioøkonomisk status, men har ikke noe med familiens inntektsnivå i seg selv å gjøre.</p>
<p>Kan du stole på resultatene?</p>	<p>Artikkelen er gjennompektig i sin bakgrunn og gjennomføring av undersøkelsen. Den beskriver godt hvilken statistikk som er inkludert i studien og hva som ikke har vært tilgjengelig, og variabler er tydelig presentert.</p>

	<p>Utvalget i undersøkelsen er stort, noe som styrker resultatene. Forfatteren er en kapasitet på dette forskningsfeltet, noe som ytterligere styrker påliteligheten til studien. Artikkelen er fagfellevurdert.</p> <p>Ekstremt lave skoleprestasjoner som mangler gjennomsnittlige poeng på grunn av manglende nødvendige fagkarakterer er ikke inkludert i analysen, noe som er viktig å merke seg i analysen av funnene fra artikkelen.</p>
Kan du bruke resultatene i din litteraturstudie?	Ja. Artikkelen svarer på problemstillingen ved at den tar for seg flere forhold forbundet med lav sosioøkonomisk status og hvordan det kan virke inn på barn og unges skoleprestasjoner blant annet.

Artikkel i APA 7	Eilertsen, T., Thorsen, A. L., Holm, S. E. H., Bøe, T., Sørensen, L., & Lundervold, A. J. (2016). Parental socioeconomic status and child intellectual functioning in a Norwegian sample. <i>Scandinavian Journal of Psychology</i> , 57(5), 399–405.
Hva er tema/problemstillingen i artikkelen?	Forskning fra andre land har vist sammenheng mellom sosioøkonomisk status og kognitive egenskaper hos barn. Målet med undersøkelsen i artikkelen er å undersøke om man i Norge kan se de samme resultatene i sammenheng mellom sosioøkonomisk status og barns kognitive egenskaper, som man ser i forskning fra andre land.
Hvilket studiedesign er brukt?	<p>Kvantitativ studie. Primærstudie. Data er hentet fra «The Bergen child study» som er en longitudinal kohortstudie som gikk fra 2002 til 2012. Det var en multi-wave studie som innhentet informasjon fra barna selv, deres foreldre og fra deres lærere.</p> <p>Data i denne undersøkelsen består av et utvalg av 255 barn som har gjennomgått grundige nevropsykologiske undersøkelser, hvor det er kognitive egenskaper som IQ, verbale ferdigheter, perseptuelle ferdigheter, arbeidshukommelse og prosesseringshastighet. (104 av barna tilfredsstilte kriterier for en psykisk diagnose). I tillegg ble det innhentet informasjon om familien og barnet. Sosioøkonomisk status ble kartlagt ved å be foreldre om å</p>

	<p>gi informasjon om utdanning og inntekt. Barna som deltar i denne undersøkelsen ble invitert etter tredje datainnsamling i 2009, og gikk på ungdomsskolen under tiden for gjennomføringen.</p> <p>Undersøkelsen søker å finne faktiske sammenhenger mellom sosioøkonomisk status og barns kognitive egenskaper. Konkrete resultater i form av tall gir god oversikt over elementene som inngår i undersøkelsen.</p>
<p>Hva forteller resultatene?</p>	<p>Resultatene viste en svak ikke signifikant sammenheng mellom (betydelig svakere enn forventet) sammenheng mellom foreldres inntekt og barnas totalscore på IQ, mål for verbale ferdigheter og arbeidshukommelse. Funn mellom foreldres utdanning og barns kognitive egenskaper, var de eneste signifikante funnene, noe som indikerer at foreldres utdanning er viktigere enn inntekt. Det ble funnet sterkest sammenheng mellom verbale ferdigheter og utdanning, hvorav mors utdanning viste seg å være mest betydningsfull. Sammenheng mellom utdanning og prosesseringshastighet eller perseptuelle ferdigheter var ikke signifikante. Sammenheng mellom familiens inntekt og IQ var heller ikke signifikante. Man fant de samme tendensene hos barn både med og uten psykisk diagnose.</p> <p>Intensjonal forskning har vist sammenhenger mellom familieøkonomi og IQ. Denne analysen viser ikke sammenhenger mellom familieøkonomi og IQ (det diskuteres om den norske velferdsmodellen er å takke for dette). Altså barns kognitive funksjon er ikke så avhengig av sosioøkonomisk status i Norge som i mange andre land.</p>
<p>Kan du stole på resultatene?</p>	<p>Artikkelen er gjennomsliktig i sin informasjon om innhenting av data og vurdering av dem i sin undersøkelse. Detaljer knyttet til gjennomføring av tester og analyser, vurderinger og skjemaer knyttet til disse er også godt beskrevet. Resultater er nøye oppgitt, og artikkelen er åpen om svakheter og andre bemerkelser ved undersøkelsen som er viktig for leserens tolkning av den.</p> <p>I forhold til undersøkelsens validitet er det likevel verdt å merke seg at utvalget i undersøkelsen er relativt lite, og består kun av resultater fra Bergen. Man kan dermed ikke være sikker på at resultatene er representative for hele landet og/eller befolkningen.</p>

	<p>Undersøkelsen inneholder mangler i form av manglende kartlegging av mellomliggende variabler som kan påvirke sammenhengen mellom sosioøkonomisk status og barnas kognitive egenskaper. Dette skyldes at disse temaene er komplekse og stiller spørsmålstegn ved hvilke effekter som er årsak til eller et resultat av effektene i studien, noe som er svært vanskelig å gi et svar på. Artikkelen adresserer dette selv avslutningsvis.</p>
<p>Kan du bruke resultatene i din litteraturstudie?</p>	<p>Ja, ikke direkte men indirekte. Artikkelen sier ikke noe om sammenhengen mellom lavinntekt og skolerresultater i seg selv, men om kognitive egenskaper som kan ha påvirkning på skolerresultater. Den er også interessant da den finner at resultater fra lignende internasjonale studier ikke er gjeldene i Norge.</p>